

* Čelakovskega „primerjaječo vseslovansko slovnico“, je česka matica že v natis dala, ki bo v 3000 iztisih na svitlo prišla.

* Stojanovič je svojo zbirko narodnih povest predelal in pomnožil. Prišla bode z nekterimi narodnimi pesmi in družimi njegovimi izvirnimi deli pomnožena na svitlo.

* Iz Gajeve tiskarnice bo prišel 4. del naravoslovja Partaševega skoraj na svitlo.

* Ilirska matica je ustanovila poseben odbor, rokopise rajnega Stanka Vraza pregledati in presoditi; poprosila je tudi dr. Gaja, da bi ji pesme Gjorgievicve družstvu poklonil ali za primerno ceno prepustil. Matija Majarjev spis: „Uzajemnost slaven-skoga govora“ je matica pisatelju nazaj poslala, ker ji sedaj okolščine ne dopuščajo, ga izdati. Pohvali sicer namen pisatelja z željo, da bikdo drug delo izdal.

* Zaloigra „Kastriota Skenderbeg“ od slavnega znanega pisatelja gosp. dr. Špor-a se v drugo tiska.

* V Zagrebu v tiskarnici Župana se tiska Euripidova zaloigra „Hekuba“, ktero je dubrovniški pesnik Čavčić (Vetranić) v ilirski jezik prestavil, in „diela Dominka Zlatarića“, od Ivana Kukuljevića tretji zvezek, ki obseže izvirne pesme Zlataričeve.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Gradca 13. aprila. Velki zbor naše kmetijske družbe pod predsedništvom svetlega nadvojvoda Joana je bil 6. t. m. Snidili so se iz 41 podružnic poslanci, in namestovane po poročnikih so bile tudi kmetijske družbe družih dežel.

Svetli predsednik so v svojem začetnem govoru važnijih opravkov omenili, ki jih je doveršil glavni odbor po poslednjem lanskem zboru.

Gospod Janez vitez Acula je naznanil dela na družbinem kmetijskem vertu v letu 1852, iz kterega se je zvedilo, da so se učenci, ki so se na tem vertu učili, prav dobro izučili, in tudi berž po tem službe na grajšinah dobili. Veliko drevés se je poc pilo, in žlah-nih drevés in tertnih sajenk veliko prodalo. Stroški tega verta in nograda so bili scer veči kakor dohodki, alpo-misliti se mora, da take naprave niso teržišča, da bi se le za dobiček barantalo, ampak so učilnice, v kterih je nauk poglavna reč, po kterem se širijo boljši ved-nosti po deželi. — Ker učenci kmetijskih šol še začasno niso prosti vojaštva, je grof. Kotulinski nasvetoval: naj se družba oberne s prošnjo do presvitlega cesarja, da bi učenci kmetijskih šol saj začasno oprosteni bili vojaščine. Gosp. dr. Hlubek je krepko podpiral ti pred-log in pristavil, da se smé upati, da bojo milostljivi ce-sar to dobroto toliko bolj tudi učencem kmetijskih šol nakloniti blagovolili, ker jo uživajo tudi učenci umet-niških (tehniških) šol, ki se tudi le za posamne ro-kodelstva in obertnijstva pripravljajo, in ker je kmetij-stvo za naše cesarstvo nar važniši obertnijstvo. Veliki zbor je enoglasno poterdil predlog grofa Kotulinskega in sklenul: naj glavni odbor Njih veličanstvu omenjeno ponižno prošnjo predloži.

Gosp. dr. Hlubek je razložil delavnost štajarskega svilorejnega društva, iz kterega se je zvedilo, da od leta 1843, v kterem se je to društvo ustanovilo, se je razposlalo po deželi že 293,200 murb, in da lani se je pridelalo že 30 centov kokonov (svilnih mešičkov). Gosp. Hoepfner je od leta 1847 po razločnem računu dokazal, da mu na svilorejo obrnjeni kapital po 10 od 100 fl. dobička (obresti) donša. (Konec sledi.)

Iz Višjega Verha na Štaj. 16. aprila. Tudi pri nas je zimsko vreme tako čudno, da stari ljudje ne

pomnijo, da bi se bilo kedaj pri nas toliko gorice in sa-dovnega drevja in gojzdov sprepadlo, kakor toto leto. V fari sv. Ruperta v slovenskih goricah se je pripetilo, da je pod hribcem nagorjaka Jožefa Kurbes-a, od pre-velike mokrote nad in spod hramom, hiše, štale in skednja zemlja tako sprepadla in so zidani brami tako spodjedeni, da je 10. t. m. srenjsko predstojništvo prebivavcem to-tega stanovanja veleti moglo, zavolj nesreče ga zapu-stiti in se z živino vred v ptuje hrame preseliti, ki jih je srenjsko predstojništvo oskerbelo; tudi vsega vkup 5 oralov gorice in njiv je čudno sprepadlo. Tudi v Bol-fanski fari pri Biši so vinogradi tako sprepadli, da so hrami pri vinogradih v veliki nevaršini. Gomilšek.

Iz Celovca. Gosp. profesor pater Rainer Graf v Celovcu se je s pripomočjo gosp. prelata v Št. Paulu lotil popisa Koroškega rastlinstva (Flora) po Wul-fenovi naberi in spisu, ki ležita že od leta 1807 v ces. kr. dvornem naravoslovskem kabinetu. Ti popis pride potem na svetlo.

Iz Getenice na Kočevskim 14. aprila. Prav žalostno novico Vam naznanim. Pred nekimi dnevi je mlada telica v Ravnah, Morovške podfare, nanagloma poginila. Revni lačni ljudje so brez pomislika kravo iz kože djali, meso razsekali, ga kuhat djali in jedli. Al — smert je bila v mesu. Več ljudi je strašno zbolelo, gerdi mehurji in černe pike so se jim na obrazu, vratu in persih prikazali, in dve ženski ste strašne smerti umerle. Druge, ki so od te merhovine jedli, so gosp. Česnik, Kočevski dohtar, z danimi zdravili smerti rešili. Gospod dohtar so precej po konjedercu dali meso in kožo iz hiše odnesti in zakopati. Gotovo je, da je krava na vrančnem prisadu ali čermu (Milzbrand) poginila. Revšina v naših žalostnih krajih marsikterega zapelje, da meso poginjene govedi shrani in je; al ta žalostna prigodba vnovič spričuje, kako ne-varno je, meso poginjene živine uživati ¹⁾.

Al bi nam ne hotli v Novicah naznaniti kakošen pomoček zoper kervomok pri goveji živini, ker nam jih je že več na taki bolezn v nič prišlo ²⁾. V kratkem sta v Getenici tudi dva vola poginila, ker sta si bila črevo prevergla. Ljudje so z njima počenjali, karkoli je kdo svetoval; povezanega vola so semtertje obračali, na glavo postavljali, in Bog zná, kaj še vse, al — nič ni pomagalo. Ali je kakova pomoč zoper to nadlogo, ktera se tolikanj rada primeri? ³⁾. O kako zlo je že-leti, da bi v naših krajih kaj živinskih zdravnikov imeli!

O ti priliki omenim nekega že večkrat skušenega pomočka za oteklo ali ovčičevo vime, ktero se, posebno po prvem telečjem porodu dostikrat vidi, kteri v tem obstoji, da se dene eno pest lanénega seména in eno pest suhih na drobno zrezanih repnih olupkov kuhati, in s to mlačno juho se vime večkrat zmiva, olupki pa z lanénim seménom, nekoliko osoljeni, se dajo kravi pojesti ⁴⁾.

Namre.

Iz Ljubljane. Gosp. Schmidt, ki je z našim verlim rojakom nevtrudljivim misionarjem gosp. Franc Pirc-om vedno v zavezi, mu pošlje te dni spet mnogo naših semen, pa tudi bukev v Ameriko. Gosp. Pirc

¹⁾ Naj bi bilo to žalostno naznanilo že tolikrat ponovljenih nesreč resno svarilo našim deželanom!

²⁾ V 30. listu leta 1851 so »Novice« že naznanile ozdravlja-nje kriyavega scanja vrančnoprisadne nature; kako pa se mnogoverstni kervomoki ozdravljajo, je razločno popisano v 4. delu »živinozdravstva« na strani 205. do 208. Zmiraj bolj se razodeva potreba teh bukev v vsaki vasi.

³⁾ Ta bolezn je ena nar nevarniših, ker preveržene in za-dergnjene čeva se teško kterikrat poravnajo in razvozlaajo. Tudi ta bolezn je popisana v omenjenih bukvah na strani 151. do 157.

⁴⁾ To zdravilo se dobro vjema z našimi navadnimi. Vred.

priziga luč sv. katoliške vere sedaj Otčipve-Indianom. Čeravno že 18 let med zgolj ptujimi narodi, mu je vendar njegov materni jezik še zmiraj tako prisercu, da je unidan poslal svoji sestri v Podbrezje pesmico, v kateri popisuje svojo delavnost med divjimi Indiani, katerih revno življenje nam takole razodeva:

»Eno varno pokrivalo
Le pokriva ledje zgolj,
In le majhno zagrinjalo
Ima tu obojni spol;
Prebivalša njih so borne,
Z ljubjem je pokrit šotor
S kožo v postlji se ogerne,
Legar terde tla so zgolj.
Živeža jim vedno manjka,
Zvir in ribe jih redé. itd.

Iz Ljubljane. Tudi v Ljubljani se poskuša mizoplés, da je kaj. Kamor prideš, je prvo vprašanje: ste že plesali z mizo? V več hišah je skušnja po sreči izšla, v nekterih pa tudi ne. Mi smo vidili v pondeljek zvečer pri nekem prijatlu štirivoglatno lahko mizico tako hitro od desne na levo se sukati in po izbi okolo dirjati, da bi se bilo eni gospé v glavi zvertilo, ako bi ne bila iz kroga stopila. Pospešila je pa to kolo neka mlada pesterna, ktera je električnosti tako polna, da se, ko položi le za malo minut roke na mizo, tako tresti začne, kakor da bi jo merzliza tresla, kar terpi veliko ur še po tem; pri naši skušnji je ni glava bolela, po prvi poskušnji pa ji je slabo bilo. Gotovo bi bila ta deklica za „zamaknjeno“ kakor nalaš vstvarjena. Kakor so nekatere nature človeške veliko bolj navdane čudovite magnetično-električne moči od drugih, so nekatere nasproti take, da stopivši v kolo gibanja, ga močno krotijo, ali celo zadušijo. Tudi pri nas ste se dve stranki na noge postavile: ena vernih, druga nevernih o tem; v vnanjih časnikih so se celo hude vojske vžgale. Naj že imenujejo nekteri vse to le „igračo“; gotovo je, ako bi se po mnogih gotovih skušnjah ta „igrača“ poterdila, da bo razjasnila marsikaj, pa prekucnila tudi marsikaj, kar so naravoslovci o elektriki in magnetiki dosedaj za resnico pridigovali. (Poglej v današnjem „novič. iz mnogih krajev“ mnenje dr. Hoffer-a). — Za gotovo zvémo, da je vseučeliše Würčburško gosp. H. Costa-tu za njegove literarne dela v tergovskih, državno-gospodarskih in denarstvih zadevah posebno redko poslavljenje določilo, ter ga za dohtarja katedralnih in financialnih znanstev izvolilo.

Novičar iz mnogih krajev.

Včeraj 19. aprila je praznoval presvitli cesar Ferdinand svoj 60. rojstni dan, h kateremu praznovanju se je več visocih oseb cesarske rodovine v Prago podalo. — Nadškof Milanški grof Romilli je došel na Dunaj, se vdeležil škofjega zbora; namest bolnega patriarha Beneškega pride kak drug škof iz Benečankega. — Dunajskemu mestnjanu in branitelju Njih veličanstva g. Ettenreih-u je podelil kralj Napolitanski red Franciska I. — Papež so poslali banu Jelačić-u red sv. Gregorja v brilantih. — Mirko Petrović, brat kneza Černogorskega je došel na Dunaj in z njim en starašina černogorski. — Na Dunaji premikuje mize celo po gostivnicah, tako da je nek kerčmar vès nejevolin svojim gostom rekel, da ne bo teh skušinj dalje terpel, ker mu le veliko ljuči pogorí, v mizo zamaknjeni gosti pa nič ne jedó in ne pijó. — Dr. Hoffer, vodja c. k. fizikalnega kabineta je v seji obertniškega društva razložil mizoplés kot rabotno (mekaniško) premikovanje, pri katerem se pa moč električnega toka (elect. Fluidums) v poskušajočih osebah popolnoma tajiti ne more. — Na Ogorskem so jeli posestniki

velicij zemljiš manjši dele naselnikom prepustevati. Tako je Čakovska grajšina, ki ima zemljiša za 2000 oralov, naselištva malih kmetov osnovala; za 45 fl. dobi kmet 3 orale in pol proti temu, da ji skoz 10 let izgovorjene dela opravlja; v 10 letih je kmet svoboden gospodar tega zemljiša. — Pijančevanje in iz njega izvirajoče žalostne nasledke zatreti, je županija v Jolsvi na Ogorskem kerčmarjem prepovedala, da celemu gruntarju ne smé več kakor za 2 fl., kajžarju ne več kot za 1 fl. celo leto za vino upati; brozganje pijác se kaznuje od 100 do 500 fl. — Na Laškem, Dalmatinskem in v Furlaniji se razodeva boleznin terté; s tem, da pridno izrezujejo bolestne dele, upajo boleznin zatreti. — Ko je v naših krajih tu in tam še po sežnju velik sneg, imajo na Španjskem že poletinsko vročino; v Madridu je bilo 8. in 9. tega mesca 18 stopinj gorkote po Reaum. gorkomeru. — Piemonteška vlada se zoperstavlja sekvestraciji, v katero je naša vlada posestva tistih Lahov djala, ki so kot deležniki laških prekucij pobegnuli iz Austrie in se vselili na Piemonteškem; vendar se je nadjati, da bojo Sardinci odstopili od te terjatve, do ktere pravice nimajo. — Po mnogih mestih Nemčije, zlast v Berlinu, so zasledili velike priprave k vstaji, ktere namen ima biti občna nemška ljudovlada. — V Londonu so Košutovo hišo preiskali in nek mnogo orožja našli; ako se to poterdí, zapade sodnii. — V knežiji Serbski nek Ruska vlada ni s tem zadovoljna, da je knez predstavnika Garašanina od službe odstavil, ki ni bil prijatelj Ruske politike, ampak knez mora tudi odstraniti vse tiste može, ki so z Garašanim edinih misel. Starašinstvo je knezu pismo poslalo, v katerem ga prosi, naj varje ustav. — V Australiji je po besedah „Terž. čas.“ tolikšno pomanjkanje za možitev pripravnih žen, da vsaka, ktera tje pride, jih na vsak perst pet lahko dóbi; v enem tednu jih je bilo nek eukrat 200 parov zaročenih. Če je to resnica, je Australia zares nam narobe svet. — 12. dan tega mesca so poskusili v Parizu na Montmartru električno svečavo, s katero hočejo v prihodnje vse velke terge in ulice v Parizu razsvetlevati. Poskušnja se je kaj dobro poterdila. Če ravno so le z manjši pripravo poskusili, je ta luč, ki je s svetlobo bliska enake lastnosti, da se je nek turn (St. Denis), ki je poldrugo uro delječ, vidil kakor da bi ga bila nar svetlejši luna razsvetlila; z večí pripravo so razsvetliti St. Germainski grad, ki je 7 ur delječ. Zares imenitna nova znajdba! —

Stari človek.

(Poleg nemškega).

Kot star denar se m' stari človek zdí,
Podoba se obriba ino čerta! —
V spominu le minule radosti
Oživi spet se u njem podoba sterta.

Uzor mladosti v mislih mu igra,
Prekrasni stari čas pred njim leskeče,
O zlati dóbi mladih dni ne zná,
Ne more molčati oko želeče:

O dóbi, ko v naročju maternem
Je mirno spal, ko v zemlji ruda zlata,
Ko pil je slast na sercu ljubljem,
Ljubezen mu odperla v rudnik vrata;

In kako ga utrdilo vroče je
Življenje, lik mu in podoba dalo,
In kako geslo: »k časti Bogu vse«,
Ga zvesto v stare dni je spremljevalo!

Tedaj zaničevati ga nikar
O fant! če tudi svet ga ne poštuje;
Naj večo ceno ima star denar,
Kdor ga pozná, marljivo ga shranjuje.

Starozgodovinski pomenki.

INVICTO. DEO. CHARTO. NEVIOD. SVM. M.

(Videm pri Savi na steni starega farovža.)

Razložil Davorin Terstenjak.

Iz rokopisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?«

Kakor je Svetovit na čelu slavjanskih svetlih — dobrih bogov stal, in vse znamenja starega solčnega Boga posebno parzičkega Ormuzda¹⁾ in indičkega Surja, kateri je tudi priime Mitra imel, na sebi nosil, tako je slavensko basnoslovje tudi imelo enega nar višjega Boga tëme — hudega — zlega, to je protivnika luči — svetlobe. Parzianci so temu božanstvu pravili: Agromaynius, to je, zli — hudi duh, iz ktere besede je pozneje Ahriman nastalo. Imena slavjanskega nar višjega boga tëme so bile: Vrag, der Verwüster, der Hasser, der Feind; Houdak, kar v severnoslavjanskih narečjih pomeni: der Arme (po nemško), povero diavolo (po taliansko); Hudič, kar v jugoslavenskem narečju pomeni »zlo«, das Böse, in pa Črt, Čart, Černobog, der schwarze Gott²⁾. Kakor iz besede »vrag« je postalo sovražiti, hassen, tako iz »čert« čertiti, kar ednako pomeni. Al izvirni pomen besede »vrag« je vraziti, verderben, verwüsten, in besede »čert«, černi, der Schwarze, der Finstere.

V sanskritu se najde beseda Uruga, kar pomeni gada, kačo, od besede »ura«, prsi, vamp, in glagola »ga« iti, od tod uruga pectore iens, prsohod, vamp polez. Lastna imena slovenska Urak, Uranker itd. še kažejo na sanskritsko koreniko.

Vsi stari narodi so si pod obrazom gada ali kače hudega duha predstavljali, od tod pravijo Indianci pekl: »Uragasthana«, to je, Vragov stan. (Glej Majer, Myth. II. pag. 175). Hudi duhi so se veleli pri Indiancih tudi Rakšasas, in na Štajarskem še je dosti rodovin z imenom Rakša, in tudi u ustah naroda še je ostala psovka: Ti rakša! Nar boljše običajno ime za hudega duha pa je bilo Črt, po noričko in panonsko slovensko Čart, ker so »r« pred gluhem »e« na večin dobrovačkih pisateljev kot »ar« izgovarjali, kateri način izgovarjanja je še pri Slovencih na štajarskem Pohorju dandanašnji se ohranil, — in pa Černobog³⁾.

V parzičkem jeziku se veli »dscherd« (Wiener Jahrb. der Liter. 50. Bd. Anzeig. Blatt 19. in 51. Bd. pag. 16) toliko kot černi. Da se v slavjanskem bogoslovju tudi parzički živli najdejo, smo že opomenili. Tudi smo vidili, da se na rimskih kamnih celò imena po Ahrimanu vzete najdejo. Symbol Ahrimanov je bil kačji drak, in tudi parzički Dewi (djavoli) se najdejo pod živalskimi podobami kač, volkov, muh (Creuser Symb. I. pag. 223.) Tudi na obotritskih starinah (Massius fig. 34. §. 220.) se najde kačji drak, kateri na eni strani ima napis Cernitra, na drugi pa Cica, od tod Cernitracchia, der schwarze Drache, ali pa, če se »tracica« ima izpeljati iz besede trapiti, der schwarze Quäler. Na enem rimskem kamnu najdenem v Rogatcu se najde vrezan takošni kačji drak. Mi bomo svoji knjigi podobo priložili, od tistih dob pa zna vsaki dvomljivi čitatelj ga v Muharovi dogodovščini Štajarske I. zvezek med obrabi pod besedo »Rohitsch« pogledati.

¹⁾ Ali ni mesto Ormuz na Štajarskem svojega imena dobilo po solčnem bogu Ormuzdu? Bližnji Kuradov hum se tudi veli sveta gora. Ime Ormuz najdemo tudi v indiškem otoku Ormuz.

²⁾ Hanuš Wiss. d. slav. Myth. stran 183.

³⁾ »Habebant enim Slavi Deos multos« — »scilicet Sternoboh (to je Černobog), quem appellabant nigrum Deum, cui adversam fortunam adscribebant«, piše pisatelj bukve: Compilatio chronologica a Carolo Magno ad annum 1410 II. Fol. 66.

Staroslovensko ime za Černobogovega kačjega draka je bilo »Sán« (Wacerad mater verborum, časopis česk. Museum 1827 stran 73 itd.) in po tem Sánu so stari Slovenci imena davali svojim otrokom, zato na rimskih kamnih toliko lastnih imen Saanus, Saanius, Draconia itd. (Muhar. Gesch. der Steierm. I. pag. 393 416.)

Tudi pod podobo psa, leva in volka so si stari Slovenci predstavljali Črta (glej Massius de Diis obot. fig. 17. §. 176, fig. 44. §. 283) kakor tudi pod podobo kozla; zato še današnji dan preklinjanje: »Idi h kozlu!« toliko pomeni kot »Idi k vragu«.

Lehko zdaj starinoslovce zapopade: zakaj da se toliko psov na rimskih kamnih v Noriku in Panonii najde. Vsi ti psi so »ex voto« v čast črnemu Bogu Čartu napravljeni. Tudi lastna imena COVINERTVS (Ankershofen Handbuch d. Geschichte Kärnth. V. 637.) CONDOLVS (Ankershofen I. c. pag. V. 573.) kažejo na pobožno častenje Čarta pri starih Slovencih. Beseda »kobil«, kobin, pomeni v staroslovenskim toliko kot ert, hert, der Windspiel. V ruskem jeziku še se lepo najde pod imenom »kobil«. der Rude, chien garde (glej Slov. rusk. Akad. pod besedo »kobil«). Pa tudi kondol se je velil pri starih Slovencih ert, in ta beseda še se najde v polskem jeziku. (Glej Linde. Slow. pol. sub. voce »kadek«.) Ni treba opomeniti, da še se rodovine Herčič, Kobin, Kondolin, Kandolin najdejo po Krajskem, Štajarskem, Horvatskem in Českem.

(Konec sledi.)

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Gradca. (Konec.) Baron Mandel, predstojnik Štaj. gojzdnarske družbe, je naznanil, da to društvo sedaj 138 družbenikov šteje. V poslednjem zboru te družbe je gosp. dr. Hlubek važno reč sročil: naj bi se za vse kronovine, ktere so zedinjene v gojzdnarskem društvu planinskih dežel, napravila velika gojzdnarska učilnica (Forstakademie); sklenilo se je: zaslišati poprej misli dotičnih gojzdnarskih družb in pa deržavnega gojzd. društva.

Gosp. Schabatz, ki je bil lani v zbor čbelarske družbe v Arnstadt na Nemško poslan, je razložil zboru ondašnje pomenke in pokazal nov panj, ki je bil v tistem zboru priporočan. Gosp. A. Jaut je potem nasvetoval: naj bi se tudi na Štajarskem osnovala družba za čbelarstvo; svetli gospod vojvoda pa so menili, da je zadosti, ako se pri glavnem odboru kmetijske družbe le en poseben odbor za čbelarske reči vstanovi, ki stopi v zavezo z vsimi čbelarji Štajarskega; — zbor je enoglasno poterdil g. nadvojvodovo mnenje.

V zadevah Graške asekuracije zoper škodo ognja je poročnik Mariborske podružnice grof Vilhelm Attems v imenu svoje podružnice naprosil: naj bi se k cenitvi pohištvev zaupljivi možje jemali, ker se je v Mariborski okolici že večkrat primerilo, da je prav slaba kajža sila visoko cenjena bila, ko je gospodar se asekurirati dal, — in kmalo po tem je bajta pogorela; se vé, da na tako goljufao vižo se nar boljše spečá slaba kajža!

Gosp. dr. Hlubek je naznanil, da poslednje dve leti se je na Štajarskem 2000 oralov senožet v dober stan pripravilo s tem, da so po inženirju Schmidt-ubile močirne na suho djane, prepustle suhe pa umetno močene. Gosp. Schmidt je popisal, kaj je letos v Belgii zastran drénaže vidil in skusil, kjer je že 22 fabrik, ktere žgó podzemeljske ceví za drénažo, in kjer vlada na vso moč to novo, toliko koristno obdelovanje zemljiš podpira.

Družba je 20 Brabantskih in 20 škocijskih bran (za teško in lahko zemljo, za široke in ozke ogone)

in pa 40 Cugmajerjevih plugov (enojnih in dvojnih) narediti dala, ki jih je razdelila po podružnicah.

Na predlog: al se udje kmetijske družbe zamorejo primorati k prejemanju družbinega kmetijskega časnika (Wochenblatt) ali ne? so se začeli živi pomenki. Večina podružničnih namestnikov je rekla, da, — nekteri pa so menili, da se to zamore le od novo pristopivših udov terjati. Gosp. nadvojvoda so modro rekli: „kako pa tisti, ki „Wochenblatt“ brati ne znajo?“ Gosp. Hoepfner (gotovo le z ozirom na nemški del Štajerskega, ker marsikdo zna koristen ud družbe biti čeravno nemškega ne ume) je odgovoril na to: „Od tacih družbenikov, ki brati ne znajo, ni tako nič pričakovati“, — in grof Kotulinski je pristavil: „naj jim pa list njih otroci beró“. Drugi so rekli: „kdor noče časnika proti plačilu jemati, naj pa plača 2 fl. v družbino kaso, ker vendar vsak ud mora s čim naznanovati, da je ud; komur se 2 fl. smilita za obcnokoristne namene, od takega se ne more na nobeno stran kaj prida nadjati; tak naj nikar družbe ud ne bo. Po dolzih pomenkih so nasvetovali svetli gosp. nadvojvoda sledeče: 1) vsak nov družbenik je zavezan ali se na časnik naročiti, alipar manj 2 fl. za letno plačilo odrajtovati; 2) starejši družbeniki naj se naročujejo na časnik ali pa naj na leto nar manj 30 kr. plačujejo; 3) podružnice naj se posvetjejo o tem, in v prihodnjem zboru naj naznaniyo svoje nasvete. Zbor je enoglasno poterdil gosp. nadvojvodove predloge.

Gosp. vitez Acula je naznanil, da se tkavskega gladeža (Weberkarden) na Štajarskem sedaj pridela čez 7 milionov glavíc, in da sta si trgovca Suiss in Franc Rotsch posebne zasluge o pridelovanju tega koristnega osata pridobila, od kterega je gosp. Hlubek mnogo francoskega semena zboru razdelil, ki mu ga je g. Rotsch izročil.

O hmeljoreji je gosp. dr. Hlubek naznanil, da se ga na 130 oralih hlizo 800 centov na leto prideluje.

Svetli nadvojvoda so častne družbine medalje podelili za kmetijsko družbo mnogo zaslužnim gospodom: Ig. Dessauer-u, Jožef Hoepfner-u, Janez Manker-ju, žl. Bonazza-tu, in Jož. Sautner-u. Izmed sadjorejcev so bili s srebrnimi svetinjami počasteni gospodje: Jak. Walkner, Jož. Wrumen in Krajnc. V prihodnjem zboru bojo s to svetinjo počasteni gospodje Bern. Büttel, Andrej Frischenschläger in Jožef Deršič.

Mnogi poslanci podružnic so naznanili kmetijske skušnje.

Gosp. grofu Fr. Wurmbbrand-u, ki je že skoz 34 let nevtrudljivo priden predstojnik podružnice, je zbor enoglasno sporočil zahvalno pismo.

Po zboru so se snidili družbiniki h kosilu, kterega so tudi ljudomili nadvojvoda s svojo nazočnostjo počastili.

(Iz dopisa gosp. gub. svetovavca Wagner-a, namestnika krajnske km. družbe pri tem zboru.)

Iz Brašlovč na Štajarskem 19. t. m. smo prejeli od precastitega gosp. tehanta Stojana sledeči dopis, kterega vsega bravcem „Novic“ s ponovljeno prošnjo naznanimo: naj bi miloserčni ljudje po vsih slovenskih okrajnah hiteli revežem na pomoč. Dopis je sledečega zapopadka:

„Naša revšina je zdaj po vsih okrajnah našega cesarstva znana; dobrotljivi dopisatelji v „Novice“. „Danico“ in „Graški časnik“ so jo v široki svet oznanili. Res nas je prišteti večim revežem; 20 hiš in 51 družega poslopja, vse žito, vsa klaja, večí del obleke, orodja je v prah in pepél spremenjeno! Škoda se je zrajtala na 50.236 goldinarjev v srebru, in gospod komisar Smole, ki so se z pogorelci toliko prijazno pečali ter jih tolažili, tudi oklice v pomoč soseskam tu

okolj hitro razpisali, so terdili, da se je od perseženih mož pred prenisko kot previsoko cenila, ker so silno vestno ravnali, in raji manj kot več izrekli. Kar je še huje, je to, da vreme ni pripustilo, golo zidovje za silo vsaj z dilami pokriti. Pervi dan vsi splašeni pogorelci niso vedili, kam se djati, kam oberiniti; drugo jutro pa so prazni obodi, kjer so še ostali, s snegom nasuti ali zasuti bili. Dosihmal je še malo dnevov bilo, v kterih bi se bilo kaj storiti dalo, in tako se le redko kje kaka groblja z deskami pokrita vidi. Kar je bilo pa lesenega, je do tal pogorelo, le ogorkov leži tam pa tam kak kup.

Je pa naša nesreča silno velika in vse večí, kakor je bila po časopisih oznanjena, je spet toliko tolažljivega in ganljivega, kar nam milo previdnost Božjo očitno kaže. Vedili smo sicer, kak mehko in milo je serce naših sosedov: pa viditi hitro zaporedama toliko prelepih izgledov djanske ljubezni, je vsakega, ki je bil priča, do solz ganilo. Da si tudi okolj 100 oseb po strašnem požaru ni imelo grizleja v usta djati, mnogi tudi krajcarja ne, si kaj kupiti, še vender nobeden do zdaj ni glada skusil. Kmaló v petek jutro so vozili dobrotniki iz bližnjih vasi potrebnega živeža za ljudi, klaje za živino, ki so jo sosedje v svoje hleve prevzeli. Sosedje, ki niso pogoreli, so si radi hiše napolnili z ubogimi pogorelci, in jih k svoji mizi vzeli; posebno gospod žl. Klein, ki so poverh še vsakemu mernik žita poklonili, in sto velikih drevés za nove stavbe darovali, razun velikih dobrot tem sirotam skazanih. V petek in saboto se je iz domačih sosesk: Malih Brašlovč, Presarji, Orle vasi, Kamenč, daleč iz Vranske fare in Gomilske toliko žita, krompirja, fizola, zabele navozilo, da so v nedeljo popoldne že vsi bili precej dobro obdarovani. Celó iz Celja so precastiti gospod opat kmalo žita, eno celo posteljo, 20 goldinarjev in pa lepo tolažljivi list poslali. V nedeljo so dobri farmani tudi lep denar za svoje sosedé darovali, ki je bil hitro med narpotrebniši razdeljen. Pridni sosedje iz Mozirja, Vranske, Šent-Pavla, iz Preboljske fabrike so hitro z gasivnicami prihiteli, in s pomočjo naših pridnih žandarjev, mnogih razumnih in pogumnih farmanov z Božjo pomočjo vbrani, da ni ogenj celega terga požerl, sosebno pa, da naša lepa cerkev z vsim duhovskim poslopjem kar nič ni poškodovana. In tako so pobite serca kmalo v petek in potem v nedeljo obilno tolažbo našle v hiši Božji. Pri vsaki hiši, kjer ni vse pogorelo, ali kjer se je ogenj vstavil, imajo v hvaležnem spominu kakega pogumnega brambovca, ki pravijo, da ga do smerti pozabili ne bojo. Meni samemu je Bog ta strah prizanesel, ker nisimtisti dan doma bil, in le pišem od strašne ure, kar sim zvedel. Pri Lihtenekerju so žandarji Povoden, Pferovski in Rošker s pomočjo pridnih pomočnikov vbrani, da ni ogenj naprej divjal. Korporal John še z enim naših žandarjev sta pozneje domú prišla, in z žandarji iz Vranskega in Celja tudi dobra pomočnika v strašni sili bila. Na desni strani je Sternadov Florjan Kosarjevo hišo otel, in ognju dalji pot proti cerkvi vstavil, dasiravno je zadej poslopje noter do cerkvenega ozidja prigorelo in pogorelo, in Brišnikovo hišo požerlo, ktero sama cesta od kaplanije, in visoko ozidje od cerkve loči. Bog Vam plačaj vsim, ki ste nas večé nesreče oteli; — preveliko bi hilo prostora treba, vse Vaše imena popisati, vender posebno zahvalo vzemite gospodje: Lipold, župan Mozirski, Zadnik, župan Šent-Pavelski, Šantl, posestnik na Vranskem, Švab, usujarski mojster v Šent-Pavlu. (Konec sledi.)

Iz Zaplane 15. aprila. Ravno smo se že tudi pri nas nadjali in veselili, de bo dolge gerde zime že vender kraj, ker 13. t. m. je že tudi v senčnih stranéh zemlja nekoliko svoje rebra kazati začela; al naenkrat se je nebo zagrizlo in jelo je popoldne kosmato snežiti,

kar se je celih 30 ur skorej neprenehama godilo, in nam več ko 2 čevlja in 10 palcev debel sneg nasulo! Kjer ga je pa drugi dan še sapa nametla, ga je še čez seženj.

Hembrano jo je vremenski prerok iz Jolsve zadel, ne kmalo kateri tako! Po naših hribih, in menim, de tudi po družih, so ozimine že v veliki nevarnosti, ker jih sneg le predolgo že pokriva; še celò motovilcu, ki je vender trdnější, ko so žita, je tukaj že perjice pognojilo, de je bil pred le tem novim snegam le okoli serca še zelen. Tudi za sadje, posebno po hribih, bo nevarnost velika, ker toliko sila snega po visocih gorah gotovo ne bo kmalo skopnela, in bo delj časa noči hladilo. Celò pri nas v hribih so še v snegu stoječe hrušove drevesa svoje cveteče popje že tako močno napele (ker čas je prišel in solnce ima že tudi svojo moč), de se zna zgoditi, de prigradnih hrušek še cvetja vidili ne bomo, če pričijoči sneg terdo zmerzne.

Kar je gospod Križnogorski v „Novicah“ od malnarjev govoril, je pač res gola resnica in bolj imenitna in važna reč, kakor se morde marsikakimu mestnjanu zdí. Ja skorej, de bi dandanašnji smeli malnarje sploh imenovati, kakor so nekđaj colnarje imenovali, in še zde se stari pregovor poterduje: „de malnar bo zadnji lakote umerl“; vendar ne smem reči, de so čisto vsi krivični, kakor so bili tudi med colnarji še nekteri spoštjeni, pa grozno redki so, ker priložnost rada tatú dela, v kateri se malnar zmirej znajde, in vest se mu rada, kakor njegov klobuk, v mlinu zapraší. Tudi jez sim že več kotov dežele omedel, in skorej povsod se je slišala tožba, de malnarji delajo, kakor je gospod Križnogorski govoril. Nikjer malnar ne pozabi svoje mérice od melje vzeti; merico pa si marsikteri malnarji po svoji misli in volji napravijo, ker nikjer, kođar sim hodil, nisim vidil ne slišal, de bi se bila kdaj kaka gosposka za to reč kaj pečala; zatorej nekteri malnarji delajo po stari navadi, nekteri pa po svoji volji. Pa če bi tudi malnar pravično merico jemal, je vendar dostikrat še druga nadloga, namreč de ima marsikteri malnar piškavo družino, otroke ali pòsle, kateri skrivej v mlinu na ptoje reči roké stegujejo in jih na skrivnim za-se prodajajo, ker mlinar premalo pazi; včasih mlinar po dnevi spi, ali kam gré — in mlin odpert pustí, pride kak ptuj človek z dolgo roko in zagrabi moke, ali kaše, ali ješprenja, in kdo ima zavoljo mlinarjeve nevnemernosti škodo, kakor le ubogi meljáj, ki je mogel žito drago plačati, ali vsaj s trudam pridelati! Meljáj (Mühlgast) je po Notrajskim sploh v navadi, in mlinar mora tam svoje meljaje, ki od delječ v mlin prinesejo ali pripeljejo in melje čakajo, tudi ta čas prerediti, kar ondašnjim malnarjem posebno ob pomanjkanji vode dostikrat velikositosti prizadeva, ker marsikteri meljáj mora po dva do tri dni čakati, de na versto pride, in mlinarju več pojé ali pri sadji škode storí, kakor je merica vredna; v takih okolišinah se tedej skorej po pravici ni čuditi, če mlinar nekoliko globokejšje seže. Mlinar bi mogel po pravici za njemu izročeno meljo in za vsako storjeno škodo porok biti, kar pa do zdaj ni bilo sploh, zunej če se je vsa melja zgubila, ampak marsikteri siromak, če je mlinarju potožil, de melje preveč manjka, je mogel ošaben odgovor požreti: „če nočeš drugikrat prinesti, pa celo žito jeji!“ Zatorej bi se zares nar ložej vsim mlinarskim krivicam v okom prišlo, če bi se po nasvetu gospod Križnogorskiga v vse mline z vso ojstrostjo vaga vpeljala (ktera je v nekterih mlinih že navadna), de bi vsak mlinar na vago meljo sprejemal, in odrajtoval, in če bi on mogel kake kratí po ptujih rokah storjeno škodo poverniti, bi po tem gotovo bolje pazil, in čuval nad

svojim mlinam. Tudi pod vago se bo še marsikterakrivica zgodila, ker marsikterikrat bo kdo premokro moko nazaj dobil, kar bi se pa znalo spoznati in sleparja občutljivo počesati.

Gospod Križnogorski to reč priporoča soseskim poglavarjem, — al jez dobro vém, de le ti sami ne bodo nič opravili, ampak ta reč je tako imenitna in važna in vredna, de jo slavno deželno poglavarstvo v roke vzame, de se z umnimi možmi posvetova, de malnarski zaslužik od melje določi in za vago tarifo postavi in za vso deželo postavó izda, po kateri se mora vsak malnar neogibljivo ravnati. Župan soseske pa naj bi pritožbe meljájev sprejemal, in če bi treba bilo, jih tudi sodnií oddajal. In ker ima ravno krajnska kmetijska družba blago nalogo, za povzdigo kmetijstva in za blagor kmetov sploh skerbeti, zatorej zaprosim njeno častito predstojništvo, če bi morde meni in gospod Križnogorskimu v rečenim še popolnoma ne verjelo, de bi se še po drugih stranéh dežele z opraševanjem obrnilo zavoljo sprožene reči, in po tem prošnjo slavnemu deželnimu poglavarstvu podalo iz rečeniga namena.

Plemelj.

Novičar iz mnogih krajev.

Nova postava zakonstva in postava za spodobnišči praznovanje nedelj in svetkov se bode kmalo razglasila. — Dolgost vsih telegrafov v našem cesarstvu, ko bo Ogersko-Erdeljski dodelan, bo znesla skupaj 661⁷/₁₀ milj. — Škofji zbor na Dunaji se bo pomenkoval tudi o zadevah katoličanov na Turškem. — Po razsodbi vikši sodnije se tudi stražniki in posebno žandarji štejejo v versto vradnikov (Beamte). — Vodji višjega bogoslovskega semenišča za dohtarje sv. pisma na Dunaji bojo prihodnjič profesorji bogoslovskih šol. — Silnim nadlogam kmetov v nekterih goratih krajih Galicie na pomoč priti, je izročilo vis. ministerstvo denarstva c. k. deželnemu poglavarstvu 60.000 fl. za razdelitev proti temu, da ima kot posojilo veljati, ki se ima poverniti. — Goveja kuga, ki je v Galicii od lanskega malega serpana pomorila 805 glav, je zdaj popolnoma potihnila. — Znani vremenski prerok iz Jolsve prerokuje do 12. majnika mokro in merzlo vreme. — Angleski poslanec Redcliffe je prišel 4. t. m. v Carigrad; Turki so ga sprejeli kot mesiasa; 6. pa je prišel francoski poslanec Delacour. Naj se zgodí, kar koli se hoče, na Turškem, toliko je gotovo, da že zdaj kristiani ne verjamejo več na moč turško, pa tudi Turki so že sami obupali. Nar novejši novica iz Carigrada — al je gotova, se še ne vé — pripoveduje, da 12. t. m. je zlo vrelo v Carigradu; Turki so za orožje popadli, kristiani so zlo osupnjeni; vlada je armado in vojne barke postavila na važniš mesta; v Brusi so napadli Turki kristiane in jih 15 pomorili; Ruske barke so v Jemlek na pomoč hitele. — Še zmiraj je mizoples vsakdanja poskušnja, ki se zmiraj bolj poterduje, h kateri je zde se ta nova prišla, da se tudi človek počasi okoli zasučje, ako več ljudi na herbet, rame in persi njegove mazinec ravno tako položi, kot na mizo. Znano je, da dosti nar važniših reči je bilo le z gol po primerljeju (Zufall) znajdenih; tudi „možem znanstva“ še zlo skrita moč električna in magnetična se bo po tem čudovitem mizoplesu dokaj razjasnila. Še veliko reči je na svetu, o kterih se sedanjí „fiziki“ celò nič ne sanja!

Milodari za Brašlovčane.

Gosp. J. Poklukar, profesor v Ljubljani . . . 3 gold.
V. N. 3 »